

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó tevékenység dokumentációja

Több évtizedes közép-, és felsőfokú hegedűtanári, hegedű-metodika tanári és kurzusvezetői munkám során számtalan alkalommal tudtam hasznosítani azokat a metodikai útmutatásokat, melyeket Rados Dezső jegyzetéből és etűd-magyarázataiból korábban is ismertem. A dolgozat írása közben további új információkkal gazdagodtam, melyeket tovább adok jövőbeni tanítványaimnak.

DLA doktori értekezés tézisei

S. Dobos Márta

A tudatosság és természetesség harmóniája

Rados Dezső (1891–1974)

hegedűpedagógiájában

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28. számú művészet- és művelődés-

történeti tudományok besorolású

doktori iskola

Budapest

2011

I. A kutatás előzményei

A dolgozat Rados Dezső hegedűművész-tanáról szól, aki 1891-ben Győrben született és 1974-ben Budapesten hunyt el. Neve összekapcsolódik a hegedűtanítással és a hegedűművészettel, aminek még ma is országosan elismert szakértőjeként tartja számon a magyar hegedűs-képzés. Több mint hat évtizeden keresztül tanított alap-, közép- és felsőfokon.

Tanári munkássága három városhoz kapcsolódik: Szabadka (1913–1918), Szombathely (1818–1920) és Budapest (1920–1974). Pályája kezdetén Szabadkán és Szombathelyen a tanítás mellett koncertező művész is volt. 1920 után abbahagyta a fellépéseket, életét a pedagógusi pályának szentelte. Több mint két évtizedig a budapesti Fodor Zeneiskola tanára volt. Ezen időszakban Bartók Béla is felfigyelt hegedűtanári munkásságára, ezt a Bartók Archívumban őrzött, Rados Dezső számára írott ajánlóleveléből (Retkes Attila: „Rados Dezső”. *Nagy tanárok, híres tanítványok. 125 éves a Zeneakadémia*. Budapest: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. Zeneakadémia, 2000) tudhatjuk. 1943–1945-ig a Goldmark Zeneiskola igazgatója volt, majd 1945-től két tanévet a Nemzeti Zenedében tanított.

Rados Dezső hivatástudata, munkabírása és lelkesedése egyedülálló volt. A legnehezebb, embert próbáló történelmi pillanatokban, időszakokban (I. és II. világháború, Magyar Tanácsköztársaság, 1956-os forradalom) is töretlenül végezte pedagógusi munkáját. Ezt az utolsó fejezetben megszólaló tanítványok máig tartó tisztelete igazolja és szemlélteti is egyben.

Törekvésem arra irányult, hogy a pedagógus pályát gyakorló és arra készülő muzikusoknak példát állítsak általa.

Örömteli esemény, hogy már két alkalommal rendeztek róla elnevezett hegedűversenyt a zeneiskolás korosztály számára Budapesten, 2006-ban és 2009-ben. A verseny helyszínét mindkét alkalommal a Fővárosi XIII. kerületi Zeneiskola adta. A Rados Hegedűverseny fővédnöke Perényi Eszter hegedűművész, egyetemi tanár, a zsűri elnöke Dénes László, nyugalmazott tanszékvezető, főiskolai docens volt. A verseny ötletgazdája Ácsné Szily Éva, a Tóth Aladár Zeneiskola hegedűtanára. A III. Rados Hegedűversenyt 2012-re tervezik.

nyomán. Budapest: Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetudományi Osztálya, 1950/51. tanév. Könyvtári száma: 150616) gondolataival. Szándékomban állt rámutatni a kettejük metodikai nézeteiben lévő azonosságokra és különbségekre.

A második fejezet első alfejezetében a címeket Rados jegyzete alapján állapítottam meg. A hét fejezet alapvetően fontos hegedű-metodikai kérdéseket taglal, ám kimaradt belőle több, fontos eleme a hegedűjátéknak. Ennek magyarázatát a jegyzet eredeti példányán olvasható *ideiglenes* jelző adja. Az etűdökhöz írt metodikai magyarázatokból – az ismétléseket elkerülendő – a korábbiakban kimaradt hegedű-módszertani témákat elemeztem. Munkamódszerem lényege Rados metodikus gondolkodásának minél teljesebb megismertetése.

A harmadik fejezetben az empatikus pedagógus portréja jelenik meg tanítványai emlékeinek tükrében.

IV. Eredmények

Jelen disszertáció arra vállalkozott, hogy bemutasson egy metodikusan gondolkodó tanárt, aki életét a nevelésnek szentelte, és aki állandó kísérletezéssel kutatta a hegedűjáték titkait. Az anatómiával is behatóan foglalkozott. Ilyen irányú tudását kamatoztatta számtalan esetben, nem csak hegedűsöket segítve ezzel.

1947-től haláláig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán hegedű főtárgyat és hegedű-metodikát oktatott.

Az 1950/51-es tanévben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetudományi Osztálya közreadta „A hegedűtanítás módszertana” című jegyzetét. Ez a jegyzet ma is a hegedű-módszertan tantárgy ajánlott anyagaként szerepel a magyar felsőoktatásban.

1951 februárjában „A hegedűtanítás egyes problémái” címmel jelent meg írása az Új Zenei Szemlében, a Magyar Zeneművészek Szövetségének folyóiratában. Tudomásunk szerint ez az egyetlen folyóiratban megjelentetett publikációja.

Két etűdgyűjteményhez írt metodikai magyarázatokat: a J. Dont: Gradus ad Parnassum Op. 38 I-II-III füzetéhez – első kiadás éve 1956 – és a kétkötetes P. Fejgerl etűdökhöz – első kiadás éve 1957. A F. Fiorillo etűdöket vonásnemekkel, ujjrendekkel és dinamikai jelzésekkel látta el – első kiadás éve 1960. Mindhárom munkáját az Editio Musica Budapest adta közre és valamennyi etűdkötetet többször újra kiadták.

1968-ban a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze kitüntetésben részesült.

Nemzedékek sorát tanította hegedülni. Publikációi bizonyítják, hogy pedagógiai és metodika elképzelései ma is korszerűek.

Méltatlanul, mindössze pár mondat szerepel róla a különböző lexikonokban, például Zenei Lexikon Szabolcsi Bence és Tóth Aladár szerkesztésében (Budapest: Győző Andor kiadása, 1931), Brockhaus Riemann Zenei Lexikon (Budapest: Zeneműkiadó, 1983), Magyar Zsidó Lexikon (Budapest: MAKKABI, 2000). Ezt a hiányt szeretné pótolni jelen disszertáció.

II. Források

Rados Dezső hegedűművészi és tanári pályafutásának bemutatására igen kevés irodalom található. Értekezésemben a rendelkezésemre álló könyvtárak (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Központi Könyvtára, Somogyi Könyvtár, Tóth Aladár Zeneiskola könyvtára, Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár), könyv-, folyóirat-gyűjteményére, az ott megjelentetett Évkönyvekre, valamint saját, e témára vonatkozó kiadványaimra támaszkodhattam.

Elsőként Pekár Tibor „*Szabadka zenei élete 1900 - 1918*”- című könyvét említem. Ez a kiadvány részletesen és pontosan dokumentálva követi nyomon a pályakezdő Rados fellépéseit. Különösen értékes ez a könyv, mert tudjuk, hogy később felhagyott a koncertezéssel. Rados Dezső Szombathelyen töltött időszakáról (1918–1920) – Békefi Antal

írásában (*Vasi Szemle* XXIII/4, 1969) további értékes adatokra leltem. Kovács Dénes a róla készült könyv lapjain (*A Mesterhegedűs Kovács Dénes emlékezik*, Budapest: Európa Könyvkiadó, 2007) gondol vissza megindítóan őszintén gyermekkori tanárára.

A legnagyobb élményt – és egyben a leghitelesebb forrást Rados Dezső személyiségének bemutatása során – a volt tanítványokkal készült interjúk jelentették számomra. Néhány név a tanítványok közül, akik hegedű főtárgyat illetve hegedű-metodikát tanultak nála, Bodonyi István, Deák Ágnes, Szatmári László, Dénes László, Perényi Eszter, Devich Sándor és Rolla János.

III. Módszer

Dolgozatom három nagy fejezetre tagolódik.

Az első fejezetben nyomon követhetjük Rados Dezső pályafutását. A második fejezet Rados publikációit mutatja be, amely elsőként összehasonlító elemzést tartalmaz. Volt tanára és példaképe, Bloch József (1862–1922) metodika könyvének (Bloch József: *A hegedűjáték és tanítási módszere*. Budapest: Rozsnyai Károly Zeneműkiadó, 1919) egyes fejezeteit hasonlítottam össze Rados jegyzetének (*A hegedűtanítás módszertana. Ideiglenes jegyzet, Rados Dezső előadása*